

Redaktionell kommentar 2024:3

Redaktionell kommentar

Inger Eriksson^{1*}

¹Stockholms universitet

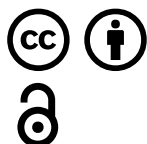
*Korresponderande författare:
Inger Eriksson
red@forskul.se

Forskning om undervisning och
lärande, vol. 12, nr 3, 2024, s. 4-6
DOI: [10.61998/forskul.v12i3.32086](https://doi.org/10.61998/forskul.v12i3.32086)
ISSN: 2001-6131

Publicerad: 2024-10-14

© 2024 Inger Eriksson.

Denna artikel publiceras med öppen
tillgång under villkoren i Creative
Commons. Erkännande-licensen
CC BY 4.0, som tillåter användning,
spridning och reproduktion i vilket
medium som helst, förutsatt att
originalverket är korrekt citerat.

Som redaktör är det intressant att notera att vi under vissa perioder får in många artiklar inom samma ämnesområde. Exempelvis har vi nu flera artiklar i granskningsprocessen som är relaterade till svenskämnet. Av samma anledning kommer vi detta år att ha publicerat många artiklar inom matematik. Under våra första elva år publicerade vi totalt 14 matematikdidaktiska artiklar. I år har vi i de två första numren publicerat sju, varav fem i temanumret: *Matematikinterventioner i förskola och förskoleklass* (vol. 12, nr 2, 2024). Detta nummer presenterar ytterligare fyra matematikdidaktiska artiklar. Detta innebär att i och med detta nummer finns det 25 matematikdidaktiska artiklar som baseras på studier genomförda i förskolan, förskoleklasser, grundskolan och i olika program i gymnasieskolan. Detta innebär att artiklar som adresserar frågor om barns och elevers matematiklärande har ett dominerande inslag gällande Forskuls ämnesdidaktiska bidrag, en bild som dock kan komma att ändra sig framöver.

I detta nummer presenteras, som nämnts, fyra artiklar där den första är genomförd med de yngsta barnen i förskolan, den andra bygger på en studie i årskurs 2, den tredje i årskurs 5 och den fjärde i årskurs 9. De tre första fokuserar på ett speciellt matematiskt fenomen; tal, cirkel respektive bråk. Den fjärde fokuserar på det matematiska samtalet med elever som har svenska som andraspråk. Även om artiklarna har genomförts med specifika åldersgrupper finns det både metodologiska och innehållsliga aspekter som kan vara av stort värde för lärare som vill utveckla sin undervisning, oavsett ålder på barnen man arbetar med.

Den första artikeln förhandspublicerades 29 augusti, 2024, och har titeln, *Matematikundervisning i förskolan – toddlare urskiljer kardinalitet genom att spela lotto*. Artikeln handlar om hur 1- till 3-åringar, de som i artikeln benämns toddlare, kan lära sig att urskilja kardinalitet som en aspekt av tal. Författarna **Hanna Palmér**, **Camilla Björklund** och **Lena Landgren** skriver att kardinalitet, för de minsta barnen, exempelvis handlar om att förstå att *talet fem* representerar *antalet fem* föremål. Det kan vara lätt för barn att förstå kardinalitet av mängden ett, två och tre, men att de behöver uppfatta kardinalitet av en mängd för att förstå att alla tal har en kardinal betydelse. Artikeln bygger på en studie genomförd på tre förskolor, där forskare och förskollärare har samarbetat för att utveckla ett lottospel som kan hjälpa elever att förstå kardinalitet. Spelet har utvecklats på variationsteoretisk grund och förfinats i en iterativ process. Resultatet utgörs inte enbart av hur ett spel kan utformas utan bidrar även med kunskaper om vilka strategier förskolläraren kan använda i spelet för att främja lärande.

Den andra artikeln, *Lärares möjligheter att främja elevers teoretiska arbete med geometriska begrepp – lärandeverksamhet om cirkel*, är skriven av **Helena Eriksson**, **Jenny Fred**, **Marie Björk** och **Gunilla Pettersson Berggren**. I artikeln argumenterar de för att elever behöver erbjudas en undervisning tidigt i grundskolan där de får utforska cirkelns konstruktion och de begrepp som behövs för en sådan konstruktion. Författarna har i detta småskaliga forskningsprojekt, bestående av tre forskningslektioner med elever i årskurs 2, använt sig av lärandeverksamhet både för att designa uppgifterna och för undervisningens genomförande. Med utgångspunkt i att en lärandeverksamhet uppstår endast om eleverna deltar och engagerat försöker lösa ett visst problem, är lärarens verbala och icke-verbala kommunikativa handlingar också viktiga. Läraren kan exempelvis provocera eller ifrågasätta olika förslag – allt för att hjälpa eleverna till en fördjupad kollektiv reflektion.

Undervisning som utvecklar elevers förmåga att förstå likvärdiga bråk heter den tredje artikeln. Den är skriven av **Cecilia Sveider**, **Anja Thorsten** och **Joakim Samuelsson** och bygger på en learning study med tre grupper av elever i årskurs 5 där lärandeobjektet innehållsligt fokuserade på likvärdiga bråk. I artikeln presenteras resultat från både observationer genomförda under de tre forskningslektionerna och från de för- och eftertest som gav indikationer om vad eleverna kunde före och efter forskningslektionen. I denna learning study använde författarna variationsteori för att designa lektionerna. Författarna argumenterar för att eleverna hade bättre kunskaper om likvärdiga bråk efter varje lektion, och särskilt noterbart efter den tredje. Det som framstår som särskilt avgörande för elevernas lärande var lärarens användning av kontraster och tallinjen.

Den fjärde och sista artikeln i detta nummer är författad av **Eva Norén**, **Charlotte Ahlström** och **Anne-Lie Hellström** och har titeln *Det matematiska samtalets utmaningar – andraspråkselever samtalar för att lösa matematiska problem i en bedömningssituation*. Artikeln tar fasta på att det, i det nationella provet i matematik för årskurs 9, ingår en muntlig del där elever förväntas resonera sig fram till en lösning på ett givet problem. Denna typ av provsituation kan vara extra utmanande för elever som har svenska som andraspråk. Författarna ställde sig frågor om vilka språkliga strategier eleverna använder sig av och hur de lyssnar på varandra, men också hur de bygger vidare på varandras idéer. De var också intresserade av vad som kan underlätta och vad som kan hindra eleverna att i samtalet komma fram till en lösning. I artikeln konstaterar författarna att de elever som inte bemästrar svenska kan ha svårt att visa sina matematiska kunskaper i en bedömningssituation. Utifrån resultatet argumenterar författarna för att elever behöver få träna på att använda språkliga strategier som möjliggör för dem att fördjupa samtalet, exempelvis med framåtriktade frågor. Denna artikel förhandspublicerades den 27 maj, 2024.

I och med detta nummer har jag skrivit mitt sista redaktörsord och efter fem år lämnar jag nu över stafettpipen till Angelika Kullberg. Hon är professor i ämnesdidaktik med inriktning mot matematik vid Institutionen för didaktik och pedagogisk profession på Göteborgs universitet. Hennes forskningsintresse handlar främst om relationen mellan undervisning och elevers lärande. Angelikas långa erfarenhet av undervisningsutvecklande forskning kommer att hjälpa till att bidra till Forskuls fortsatta utveckling.

Under dessa fem år har Forskul säkerställt sin position som en rankad vetenskaplig tidskrift, där allt fler lärare, forskare och det som kanske ska benämnas som forskande lärare har upptäckt oss. I detta arbete har Lärarstiftelsen med den tidigare ansvarige utgivaren Ann-Charlotte Eriksson och den nuvarande Malin Tufvessons positiva inställning till att få Forskul att bli en del av Kungliga bibliotekets plattform Publicera varit avgörande. I detta arbete har vår "ständige" redaktionssekreterare Anna Sandström varit en klippa och en idog och klok kraft. Även redaktionsrådet och personerna bakom Publicera har bidragit till att vi nu har säkerställt tidskriftens kvalitet, så väl nationellt som internationellt.

I och med detta tänker jag att Angelika framöver kan lägga ner sin expertis och sin klokskap på att vidareutveckla Forskul i vårt långsiktiga, och ibland mödosamma, arbete i att skapa en förståelse för, och kunskap om, den typ av forskning som vi vill vara en kanal för. Att öka vår allas medvetenhet om vikten av undervisningsutvecklande forskning med och för lärare (alla sorter och i alla skolformer) för att på detta sätt vidga och fördjupa den kunskapsbas som en skola på vetenskaplig grund så väl behöver.

Samtidigt med detta vill jag för min och Forskuls räkning tacka alla granskare som så förtjänstfullt gör det grundläggande arbete som krävs för att Forskul ska kunna vara en vetenskaplig, och för skolans utveckling viktig, tidskrift.

De granskare som har bidragit med sitt arbete under 2023, och som har givit sitt samtycke till att presenteras, är: Karin Alnervik, Pernilla Andersson-Varga, Maria Andrée, Erik Backman, Camilla Björklund, Svanhild Breive, Ingrid Carlgren, Susanne Duek, Andreas Eckert, Erlend Eidsvik, Helena Eriksson, Liv Gjems, Camilla Gåfvells, Yvonne Halleson, Åsa Hirsh, Claire Hogart, Nina Kilbrink, Jørgen Klein, Angelika Kullberg, Karin Lager, Håkan Larsson, Caroline Liberg, Viveca Lindberg, Bengt-Göran Martinsson, Lisa Mohlin, Malin Norberg, Andreas Nord, Anna Nordenstam, Karolina Muhrman, Anna Palmer, Hanna Palmér, Petra Anna Petersen, Astrid Pettersson, Paola Valero, Pia Raattamaa Visén, Karin Redelius, Ulla Runesson Kempe, Ann-Sofi Röj-Lindberg, Catharina Schmidt, Anette Svensson, Anna-Ida Säfström, Mats Tegmark, Torbjörn Tambour, Susanne Thulin, Anita Varga, Anna Wernberg och P-O Wickman.

Inger Eriksson

Inger Eriksson är redaktör för Forskning om undervisning och lärande. Hon är professor i pedagogik vid Stockholms universitet och tidigare en av de vetenskapliga ledarna vid Stockholm Teaching and Learning Studies, STLS. Idag är hon även ansvarig för uppbyggnaden av samverkansplattformen Örebro-ULF, praktikutvecklande forskning vid Örebro universitet.